

DE KWESTIE

„Peuters en kleuters die in de Sinterklaas-traditie worden opgevoed, worden bevestigd in wie ze zijn”, analyseert Ewald Vervae.

FOTO ANP/HH

OPINIE DR. EWALD VERVAET

Betovering koesteren is iets anders dan 'liegen'

Liegen heeft alles te maken met het niet vertellen van de waarheid. Maar het is meer dan dat. Zich vergissen is geen liegen. Een wetenschappelijke voorspelling die niet uitkomt, is geen bedrog. Iemand met een smoes naar de uitreiking van een lintje lokken, is een 'leugentje om bestwil'. Een kind dat niet de werkelijke tijd hoort om van gezeur af te zijn, wordt gedoe bespaard. En zo kunnen we nog een tijdje doorgaan.

Tussen liegen en waarheid zit kennelijk flink wat licht. Liegen is dan ook meer dan het niet vertellen van de waarheid. Om te beginnen moet opzet in het spel zijn. Vervolgens zijn er voor- en nadelen in het spel. Liegen is dan ook het opzettelijk niet vertellen van de waarheid, met de bedoeling om zichzelf in een gunstiger daglicht te stellen dan wel om de ander te benadelen.

In het geval van het meedoen met de Sinterklaasmythe is aan dat laatste niet voldaan. Immers, de gever van een Sinterklaasgeschenk probeert zichzelf niet beter voor te doen dan hij is, want hij laat Sinterklaas met de eer strijken. En het kind is niet het slachtoffer van een leugen, maar wordt bevoordeeld want het krijgt lekkernijen en andere cadeautjes.

'Fout/juist'

Ouders die over Sinterklaas niet willen liegen tegen hun kind, denken volgens mij in termen van 'fout/juist'. Het doorgeven van de Sinterklaasverhaal

Sommige ouders willen de Sinterklaasmythe niet doorgeven omdat 'ze niet willen liegen tegen hun kinderen', verscheen deze week in het nieuws. Is er in dit geval sprake van 'liegen'? Dr. Ewald Vervae zet het vraagstuk uiteen. „Met de beste bedoelingen van de wereld gaan deze ouders dan toch aan hun kind en zijn ontwikkeling voorbij.”

Dr. Ewald Vervae: „In het geval van het meedoen met de Sinterklaasmythe is aan de kenmerken van liegen niet voldaan.”

zou fout zijn en de waarheid over Sinterklaas vertellen juist. Met de beste bedoelingen van de wereld gaan ze dan toch aan hun kind en zijn ontwikkeling voorbij.

Hier is 'juist-in-wording' in het spel. De peuter gelooft het Sinterklaasverhaal namelijk blindelings ('Ik heb Sint en Piet toch zelf gezien!'). De kleuter begint vragen te stellen als: 'Maar hoe komen Sint en Piet bij ons binnen?'. Een gangbaar antwoord is dan: 'Ik heb ze verteld waar de reservesleutel ligt'.

Belevingswereld

Vanuit 'fout/juist' is dit liegen. Vanuit 'juist-in-wording' is dit echter meegaan met de denk- en belevingswereld van je kind. Pas het jonge schoolkind (gemiddeld vanaf 6,5 jaar) leeft in de werkelijke wereld. Tot en met de oudere peuter leeft het kind in een magische wereld, die in de loop van de ontwikkeling wordt onttoverd. En de kleuter staat tussen beide en leeft in een sprookjeswereld, met het ene been nog in de magische wereld en het andere al in de werkelijke wereld.

Het dubbele voordeel van de peuter en de kleuter die in de

Sinterklaas-traditie worden opgevoed, is dan ook dat ze niet alleen cadeautjes krijgen, maar dat ook bij hen leef- en beleefwereld wordt aangesloten. Ze worden bevestigd in wie ze zijn, namelijk peuters en kleuters.

Dramatisch voorbeeld

Kunnen ouders en opvoeders dan helemaal niet liegen over Sinterklaas? Natuurlijk wel. Een heel dramatisch voorbeeld daarvan is dat ouders tegen hun negenjarige dochter maar bleven volhouden dat Sinterklaas wel degelijk echt bestond. Op school werd ze erom uitgelachen door haar klasgenootjes en thuis twijfelde ze steeds meer aan zichzelf en aan haar ouders – ongeveer 15% van de kinderen vindt op eigen kracht uit dat de Sint niet bestaat.

Haar leven lang nam deze vrouw het haar ouders kwalijk dat ze tegen haar bleven volhouden dat Sinterklaas bestond, ook toen ze er al lang niet meer in geloofde en ze heel proefondervindelijk te werk ging om haar twijfel te staven. Haar ouders bleven haar als kleuter behandelen terwijl ze al lang een jong schoolkind was. Zij waren niet met hun dochter meegaan in haar ontwikkeling. Ontwikkelingspsychologisch bekeken wordt het Sinterklaasverhaal dan een leugen. Niet doen dus!

Dr. Ewald Vervae is ontwikkelings- en leespsycholoog; kern-groep lid van de Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs (WSK) en werkzaam voor Stichting Histos

OPINIE

Groepsdwang

Er heerst ergernis en verbazing over een campagne ter opvoeding van plattelandsjongeren. Het kenniscentrum voor seksualiteit Rutgers (voorheen de Rutgers stichting) meent dat er onder jongeren buiten de steden te traditioneel wordt gedacht over mannen en vrouwen en hun rol in de samenleving. Dat leidt onder meer tot intolerantie jegens homo's en machogedrag van jongens onderling, aldus de campagne. Rutgers hekelt de groepsdruk, die geen ruimte laat om 'anders' te zijn.

Volgens de critici is deze voorlichtingsdrang een arrogante Randstedelijke terechtwijzing van dorpsgemeenschappen, die het verwijt krijgen nog in de jaren vijftig van de vorige eeuw te leven. Bovendien, als er ergens traditionele rolpatronen over mannen en vrouwen domineren, homoseksualiteit taboe is, machogedrag de regel en groepsdruk onontkoombaar blijkt, dan is dat in de moslimgemeenschappen in de steden.

De campagne is om onduidelijke redenen dus selectief en ziet de problemen als plattelandsproblemen. Dat neemt niet weg dat ook op het platteland 'uit de kast komen' voor veel jongens en meisjes een lange lijdensweg kan zijn.

Wat aan de voorlichtingscampagne te prijzen valt, is het aansnijden van het fenomeen groepsdruk. Morele en sociale verplichtingen met het doel individuele afwijkende keuzes, opinies en motieven te beteugelen. Een vorm van geestelijke onderdrukking die in stad en land de kop blijft opsteken.

Aan de talkshowtafel van Tim de Wit ging het vorige week over geweld en bedreigingen tegen hulpverleners. De ic-arts Diederik Gommers benoemde dat in zijn ziekenhuis de agressie vaker komt van migrantenfamilies. Geen van de aanwezigen aan tafel durfde een vraag ter verduidelijking te stellen.

Bij een vereniging voor inclusieve zorg ging er onmiddellijk een verklaring uit dat de observatie van Gommers onjuist

Platteland 'fout', maar geen woord over islam

was. Het ziekenhuis waar hij werkt, distantieerde zich de volgende ochtend van hem.

In een eigen verklaring liet de arts weten dat hij zijn uitspraken 'anders had moeten formuleren'. Niet dat zijn formulering onwaar was, maar de groepsdruk dwong hem zijn woorden in te slikken. Groepsdwang is een effectief wapen om mensen de mond te snoeren en hun gedrag aan te passen. Dissidenten verstoren een gevoel van veiligheid.

Het is al decennia bekend dat in moslimgemeenschappen mannen de baas zijn over vrouwen en dat er voor vrouwen aan dit knellende conformisme geen ontsnappen mogelijk is. Alle feministische golven ten spijt geldt hierover een collectief zwijgen en durven gemancipeerde vrouwen en mannen de groepsdruk niet te weerstaan en een patriarchale cultuur het vuur aan de schenen te leggen.

Groepsdruk houdt ook werknemers koest die op cursus moeten om termen als diversiteit en inclusie onder de knie te krijgen. Alle vrijheid lijdt onder groepsdruk. Nederland verdient een landelijke campagne om alle groepsdwang te weerstaan en de autonomie van het individu te vieren.

RODERICK VELO

